

AHOL A TÖRÖK PASA MULATOTT ÉJJJELENTE

Római maradványok, népvándorlás korabeli leletek a tabáni földben — Ötkilós ágyúgolyók, török pipák és sarkantyúk — Miért járt a budai pasa a tabáni pincébe?

Akit a Gellért-hegy északi lejtője felé visz a dolga, meglepetéssel láthatja, hogy a régi Tabán helyén egy új, nagyszerű s a maga nemében páratlan park van kialakulóban. A régi Tabán földszintes, romantikus kis házai és zegzúgos uccái régen eltűntek a földszínteréről, hogy helyet adjanak annak a művészi kiképzésű kertnek, amelyet a kertészeti olló s az ázó varázsszólt a Gellért-hegy északi lejtője alá.

Aki Pest felől közeledik ehhez a csodálatos kerthez, amely ha egyszer teljesen elkészül, kétségtelenül a legszebb díszes lesz fővárosunknak, már messziről hallhatja a szorgos munka zaját. Nyikorognak a talicskák, csattognak a nagy kertészeti ollók és kopognak a csákányok. Négy száz munkás, kétszázötven napszamos és százötven inségmunkás fáradozik a tündéerkert megteremtésén.

Budapest fejlesztésének szempontjain túl különös jelentőséget adnak a Tabán rendezésének azok a csodálatos s a maguk nemében páratlan régészeti leletek, amelyekre itt munka közben bukkantak. Egy ódon ház boltíves szobáiban halmozták fel mindazt a sok, s történeti szempontból felbecsülhetetlen értékű tárgyat, amelyet itt találtak a munkások a terepen.

A leggyakoribb leletet a régi pénzek alkotják. Nemesak a Ferenc-József-i időkbeli származó krajcárokat, de a régi török világból való ezüstpénzeket is találtak nagy számmal. Természetesen minden pénzdarabot vastag zöldes patina vont be. Mért ki tudná megmondani, mikor is kerültek ezek a kincsek a földbe. Valaha versengtek, vételkedtek értük az emberek, ma pedig egyszerű „régészeti leletek”, amelyeket a történelem tudósai tanulmányoznak nagy szakértelemmel.

Rendkívül érdekesek a talált ágyúgolyók. Mért ilyenekre is leltek itt munka közben. Van belőlük egész sorozat. Az öt kilós súlyú nem is ritka. De van közöttük tyuktojás nagyságú is. Vannak sérültek és vannak épek. Valószínű, hogy mind Buda ostrománál hulltak a Tabánba, a 48-as időkben és a török megszállás idején. Hány emberélet, mennyi könny és mennyi szenvedés tapadhat ezekhez a rozsdás vasdarabokhoz.

Cifra török pipák, pitykegombok, dolmánycsatok, sarkantyúk kerülnek elő a föld mélyéből. Egy rég eltűnt világ utolsó hírmondói ezek az egyszerű, de megható leletek.

A római világból is maradtak itt dokumentumok. Ilyen az a kőrözsa, amely több darabban került ki a csákányok alól, s amelyet aztán sikerült hibátlanul összeragasztani. Az ilyen kőrözsat a rómaiak is a zuhanyok végére szerelték és vízzárásra használták éppen úgy mint ma. A régi római sátrak nyomai is azt hirdetik, hogy az ó-kori nagy római birodalom határai hazánkig nyúltak. Három négy sátor tartozott együvé, ezek közt a földet lapáttal elegygették és ott csinálták meg a tűzhelyet. Megtalálták az elszenesedett fákat, amelyeket a nagy táborúznél égettek a római katonák. És kikerült a föld alól két őrtorony maradványa, ezek valószínűleg a tábor őrtornyainak alapjai voltak, innen figyelték a Dunát. Hasonmásukat megtalálták a tulsó parton, ott ahol Erzsébet királyné szobra áll.

Népvándorlás korabeli leletnek számít az a kelta tárgy, amely szintén itt került napvilágra. Mély és öblös darab ez, a legértékesebb az e korból fennmaradt leletek közül.

Megállapították, hogy a régi Tabán helyén temető is volt. Találtak egy cirilbetűs sírkölapot és ezen az alapon folytatták tovább az ásást. Alig ástak le hatvan centiméter mélyre, megdöbbenő kép tárult a munkások szemei elé. Ott feküdtek egymás mellett a csontvázak a vékony talajréteg alatt. Sírsír mellett volt, csontváz csontváz mellett. Ott feküdtek egymás mellett a barnás agyagoshomokos talajban barátok és ellenségek, gazdagok és szegények, hirdelve a halál mindent kiegyenlítő voltát.

Elmult idők legendái, izgalmai élednek újra a különös leletekkel. Egy titokzatos pincét találtak hat-hét méterre a föld felszíne alatt. Boltíves, erős oszlopokon nyugvó helyiséget.

Mi volt a célja s a rendeltetése?

Egész legenda járja róla. Ennek a pincének állítólag alagút-folytatása volt a Vár felé. Mért itt e pincében, a török időkben bormérés volt, amelyet egy olyan csaplórsné vezetett, aki messzi földön híres volt a szépségéről. És a budai pasa, a Vár akkori ura, a környék leghatalmasabb embere, ezen az alagúton járt le éjnek idején borozni a kitűnő vendégfogadóba.

A százötven éves török hódoltság emlékei még azok a félhold formájú kések és török, amelyek szintén elég szép számmal kerültek itt elő a földből.

A 48-as szabadságharc hősi és küzdelmes korszakát pedig a földből előkerült fegyverek, sőt egy nagynehezű meg olvasható, pergamentre írt okirat hirdetik.

Az emberi fantázia azonban kimeríthetetlen. Itt a munkások között, akiknek szorgalmas és kitartó munkájának köszönhető a Tabán feltárása, máris kialakulóban van néhány legenda. Különös formájú kövekhez, érdekes leletekhez azonnal kész a mese, amely rendszerint izgalmas, fordulatos és a csodával határos. Szerintük a régi, török ezüstpénzeket egy jóságos angyal dobálta el szegényei támogatására.

A munka serényen folyik reggeltől késő éjszakáig. Egymásután kerülnek elő a régiségek a föld kiapadhatatlannak tetsző mélységéből. És ez nem csoda, ha meggondoljuk, hogy olyan területen folyik ez a felderítő munka, amelyen már a régi rómaiak idejében is laktak, de azóta is, a népvándorlás korában, majd később a történelem során, a török hódoltság idején, de azóta is, állandó harcok színtere volt.

S most ott, ahol azelőtt hatalmas pasák, elszánt hódítók és vitéz harcosok tanyáztak, majd megbékélve pihentek a föld alatt, szorgalmas munkáskezek füvet ültetnek és formálják a díszes virágágyakat.